

До спеціалізованої вченої ради Д 11.170.02
в Інституті економіко-правових досліджень
Національної академії наук України
01032, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 60

В І Д Г У К

**офіційного опонента по дисертації Сошникова Антона Олександровича
«Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.04 – господарське право,
господарсько-процесуальне право**

Актуальність теми дослідження. Перехід до ринкової економіки радикально змінює принципи взаємодії держави і суб'єктів господарювання. Держава стає повноправним учасником відносин у сфері господарювання, набуваючи для своїх потреб певні блага і формуючи ринок публічних закупівель. Економічна концепція суспільних благ виходить з того, що саме держава має відповідати за закупівлю товарів, робіт і послуг, важливих для економіки загалом, у тих випадках, коли ринок не може забезпечити їх у необхідних обсягах. Закупівля товарів, робіт і послуг за рахунок державних коштів покликана задовольняти пріоритетні державні потреби та виконувати важливі функції в суспільстві, відповідно, потребує належного правового упорядкування, що і зумовило формування в Україні законодавства про публічні закупівлі як певного спеціального відгалуження господарського законодавства. Одразу відзначимо, що це законодавство характеризується нестабільністю. З початку формування в Україні системи державних, а потім публічних закупівель регулювання цієї надважливої сфери суспільних відносин здійснювалось численними нормативними актами різної юридичної сили, втім жоден з них повною мірою не подолав усі вразливі і слабкі місця. На зміну старим проблемам приходять нові. Як наслідок, не забезпечується прогнозування ефективності публічних закупівель. Численні порушення державними замовниками і учасниками торгів законодавства, високий рівень корумпованості цієї сфери не тільки перешкоджають раціональному та ефективному використанню публічних доходів (коштів платників податків), але й ускладнюють досягнення визначеної у преамбулі Закону України «Про публічні закупівлі» цілі законодавства про публічні закупівлі – забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції. Відповідно, наука господарського

права має запропонувати законодавцю теоретично обґрунтовані моделі регулювання відносин у цій сфері. Вищезазначеним, власне, підтверджується актуальність обраної для дослідження теми.

Важливість інституту публічних закупівель зумовлена їх спрямованістю на розв'язання економічних, соціальних й інших проблем, що стоять перед державою. Публічні закупівлі забезпечують належне функціонування та розвиток стратегічних галузей економіки, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, охорони правопорядку, системи національної безпеки та ін. Як зазначалось вище, з їх допомогою держава задовольняє потреби у товарах, роботах і послугах, утримує та фінансує бюджетні установи. Викладене лише підтверджує практичну актуальність дисертаційного дослідження та наукову цінність теми «Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель», яку дисертант обрав для вивчення.

Необхідність реформування законодавчої бази, що регулює відносини у сфері публічних закупівель, виявлення і вирішення комплексу теоретичних і практичних проблем науки господарського права, пов'язаних із визначенням закономірностей та особливостей господарсько-правового регулювання публічних закупівель, розробка та обґрунтування відповідних пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства з урахуванням інтеграційних векторів України зумовили актуальність і вибір теми дослідження, визначили його мету, завдання та зміст.

Дисертаційне дослідження тісно пов'язане з планами науково-дослідної роботи Інституту економіко-правових досліджень НАН України по науковій темі «Модернізація господарського законодавства як передумова сталого розвитку України» (державний реєстраційний номер 0117U002308), а також по науковій темі «Правове забезпечення ефективного управління об'єктами публічної власності» (державний реєстраційний номер 0111U007825), в межах яких автором проведено дослідження господарсько-правового забезпечення публічних закупівель та розроблено відповідні пропозиції з удосконалення законодавства.

Поставлені дисертантом мета і завдання дослідження цілком виконані, що підтверджується змістом роботи, авторефератом і публікаціями автора, сформульованими в них висновками та пропозиціями. Цьому сприяла, зокрема, і структура дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів («Господарсько-правові засади здійснення публічних закупівель», «Особливості господарсько-правового забезпечення закупівель на сучасному етапі», «Особливості господарсько-правового забезпечення здійснення публічних закупівель на регіональному та місцевому рівнях»), які поділені на вісім підрозділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків.

Новизна результатів наукового дослідження полягає в тому, що у вітчизняній юридичній науці на основі системного наукового дослідження проблематики господарсько-правового забезпечення публічних закупівель вперше розроблено відповідні нові наукові положення та пропозиції щодо удосконалення законодавства у цій сфері.

Вивчення змісту дисертаційної роботи, автореферату і публікацій А.О. Сошникова у наукових фахових виданнях дозволяє стверджувати, що основні положення, які виносяться на захист, відзначаються новизною, мають високу науково-теоретичну аргументацію, ґрунтуються на знанні законодавства і особливостей практичної діяльності. Заслуговує уваги той факт, що свої теоретичні здобутки дисертант супроводжує розробкою текстів необхідних, на його думку, змін і доповнень до нормативних актів щодо вирішення проблем у сфері публічних закупівель.

Заслуговує уваги та підтримки узагальнюючий висновок дисертанта про роль публічних закупівель у механізмі державного регулювання економіки в сучасних умовах: публічні закупівлі набувають значення превалюючого правового механізму реалізації програм економічного і соціального розвитку, які покликані вирішити конкретні проблеми суспільства в цілому, груп населення, територіальних громад чи їх частин (стор. 3 автореферату). Даний висновок по праву може вважатися таким, що відповідає новизні першого рівня і становить певний теоретичний інтерес.

При цьому, цікавими видаються міркування автора щодо змісту такої категорії як «*суспільний інтерес*» (стор. 42-43 дисертації) та співвідношення «*державних*» закупівель з «*публічними*» (стор. 45 дисертації). У цьому контексті дисертант сформулював важливий висновок про те, що завданням публічної закупівлі повинно стати поєднання публічних та приватних інтересів, знаходження так званого «балансу інтересів», заради задоволення суспільного інтересу (стор. 50 дисертації). Слід зауважити, що цей висновок повною мірою кореспондує з концепцією правового господарського порядку, закладеною у ч. 1 ст. 5 Господарського кодексу України. У зв'язку з цим, неможливо обійти увагою влучний наголос дисертанта на «*прямому зв'язку*» планування публічних закупівель з бюджетним процесом (стор. 81 дисертації). Не менш важливим при цьому видається висновок і про те, що впорядкованість (систематизація), реалістичність і прогнозування варто розглядати як основоположні категорії планування, які дозволять вибудувати дієву систему публічних закупівель. На думку автора, державне, регіональне та місцеве планування сприяє наближенню публічних закупівель до так званих «сталих закупівель» (стор. 84 дисертації), що представляється дуже важливим в умовах сучасної фінансово-економічної нестабільності.

Далі дисертант пропонує систематизовану класифікацію інтересів, що мають суспільство, бізнес-середовище і держава при здійсненні публічних закупівель (стор. 53-54 дисертації). Для наочності класифікація інтересів наведена автором також у вигляді спеціально розробленої схеми (стор. 56 дисертації), що сприяє більш кращому її сприйняттю та підсилює позитивне враження від проведеного дослідження. У підсумку дисертант обґрунтовано ставить акцент на необхідності знаходження оптимального поєднання інтересів учасників процедур закупівель та замовників заради задоволення суспільного інтересу з метою виконання державою соціальних зобов'язань, уникнення загострення соціальних проблем та проявів деструктивних явищ у суспільстві (стор. 4 автореферату). За влучним баченням автора, цього можна домогтися через забезпечення відкритості системи публічних закупівель, коли суб'єкти господарювання – потенційні учасники процедур закупівель матимуть можливість оперативного ознайомлення з оголошеннями про проведення процедур закупівель; завдяки реалізації державної політики, спрямованої на зменшення корупційних ризиків при здійсненні процедур закупівель (суб'єкти господарювання – потенційні учасники процедур закупівель знатимуть, що перемогу у процедурі закупівлі можна здобути чесно); також через забезпечення надійності потенційних переможців процедур закупівель шляхом запровадження дієвих кваліфікаційних критеріїв до учасників процедур закупівель, запровадження Реєстру недобросовісних суб'єктів господарювання – учасників процедур закупівель (стор. 56 дисертації).

Відтак, слушною уявляється ідея автора зі створення і функціонування Реєстру недобросовісних суб'єктів господарювання – учасників процедур закупівель, що, на його думку, дозволить обмежити участь у подальших процедурах закупівель учасників процедур закупівель та пов'язаних осіб у разі порушення учасником процедур закупівель переддоговірних чи договірних зобов'язань (стор. 4 автореферату), що також виносить автором у новизну першого рівня. Висловлена дисертантом ідея, окрім теоретичного, має також велике практичне значення і покликана захистити замовників від не чистих на руку учасників ринку публічних закупівель. Втім, не варто забувати про негативний досвід функціонування в нашій країні Тендерної палати України, яка, за задумом законодавця, була *«спількою громадських організацій»*, однак при цьому наділялася повноваженнями, які притаманні центральним органам виконавчої влади (у тому числі, також й щодо ведення відповідного реєстру недобросовісних учасників) та яка перетворила цілком нормальний процес підтвердження добросовісної репутації суб'єктів господарювання на банальну торгівлю довідками про відсутність відомостей про цих суб'єктів у відповідному реєстрі недобросовісних учасників.

В цілому ж, сама по собі ідея створення і функціонування подібного реєстру на сучасному етапі розвитку системи публічних закупівель у нашій країні виглядає перспективною і заслуговує підтримки за умови вираженого втілення її у життя. У цьому контексті досить обґрунтованими і не менш цікавими також представляються запропоновані автором підстави віднесення суб'єктів господарювання до категорії недоброчесних учасників процедур закупівель (стор. 101 дисертації). Досить доречною та такою, що заслуговує підтримки (знову ж таки, з огляду на не найкращий досвід функціонування *«спілки громадських організацій»* під назвою Тендерна палата України), представляється пропозиція про те, що *«наразі віднесення учасників процедур закупівель до категорії недоброчесних доцільно покласти на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, як уповноважений орган у сфері публічних закупівель»* (стор. 102 дисертації та стор. 8, 13 автореферату). У подальшому (стор. 104 дисертації та стор. 8 автореферату) дисертант абсолютно послідовно дійшов обґрунтованого висновку про необхідність на цей самий центральний орган виконавчої влади *«покласти забезпечення функціонування та здійснення адміністрування Реєстру недоброчесних суб'єктів господарювання – учасників процедур закупівель»*, що також варто підтримати.

Також дуже доречною представляється висловлена автором ідея щодо повернення плати за подання скарги до Антимонопольного комітету України суб'єкту оскарження у разі задоволення його скарги, що за задумом автора забезпечить реалізацію принципу справедливості (стор. 4 автореферату). При цьому, додатково пропонується зміна підходів до визначення розміру плати за подання скарги суб'єктом оскарження до Антимонопольного комітету України шляхом її кореляції із предметом закупівлі та очікуваною вартістю закупівлі (стор. 5 автореферату), що неможливо не відзначити позитивно.

Неможливо обійти увагою положення підрозділів 3.1 та 3.2 дисертації, які присвячені господарсько-правовому забезпеченню публічних закупівель в умовах децентралізації, перспективним напрямом вдосконалення організації публічних закупівель на регіональному та місцевому рівнях. Одразу варто зауважити, що наукові розвідки у цій сфері є абсолютно новими, від того їх теоретичне значення і практична цінність лише підвищуються.

Як актуальні, нові та обґрунтовані слід визначити конкретні пропозиції дисертанта стосовно внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, спрямованих на підвищення ефективності господарсько-правового забезпечення публічних закупівель.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, що містяться у дисертації, являються обґрунтованими та достовірними, оскільки ґрунтуються на нормах чинного

законодавства. Дисертаційне дослідження А.О. Сошниковим виконано на підставі вивчення і аналізу великої кількості вітчизняних та зарубіжних джерел з господарського права, значного обсягу спеціальної наукової (у тому числі, економічної) літератури, яка стосується предмету дослідження, і практики застосування законодавства у сфері публічних закупівель. Автором творчо використані наукові здобутки українських і зарубіжних авторів, законодавство України і Європейського Союзу та застосовано господарсько-правовий підхід при висвітленні основних положень дисертаційної роботи.

Обґрунтованість сформульованих здобувачем висновків та пропозицій підтверджується авторськими публікаціями (у тому числі, в зарубіжних наукових виданнях), а також апробацією положень дисертації на численних наукових і науково-практичних конференціях.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у розширенні наукових уявлень щодо сутності господарських правовідносин у сфері публічних закупівель як одного з важливих інститутів господарського права. Здійснене наукове дослідження дозволяє поглибити теоретико-правові засади ефективного функціонування інституту публічних закупівель і напями його удосконалення.

Практична цінність дисертаційного дослідження полягає в тому, що сформульовані автором висновки та пропозиції можуть бути використані у нормотворчій діяльності – для удосконалення чинного законодавства у сфері публічних закупівель; у правозастосовній практиці – в діяльності учасників процедур закупівель та замовників, централізованих закупівельних організацій, у тому числі запропонованих автором *Адміністративних органів з питань публічних закупівель*, під час проведення процедур закупівель; у навчально-методичній роботі – при викладанні навчальних дисциплін господарсько-правового спрямування, а також при підготовці навчальної літератури для студентів закладів вищої освіти юридичного і економічного профілю. Окремі висновки і пропозиції, висвітлені в дисертаційній роботі, також можуть скласти основу для подальших наукових досліджень. Вражає той факт, що сформульовані у дисертації висновки та пропозиції впроваджені або рекомендовані до впровадження **чотирнадцятьма** органами державної влади, а також організаціями та установами різного рівня і підпорядкування, що підтверджує велику користь від проведеного наукового дослідження, вказує на його своєчасність і затребуваність, а також ілюструє практичну направленість його результатів.

Зауваження за змістом та оформленням дисертації. Дисертація А.О. Сошнікова містить низку дискусійних положень та вразливих місць.

1. На стор. 43 дисертації автор пропонує розглядати публічні закупівлі з їх проведенням на наступних рівнях: національному (за визначенням автора,

це закупівлі на загальнодержавному рівні), регіональному та місцевому (а це закупівлі на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць). Одразу варто зауважити, що дана класифікація має велике теоретичне значення, у тому числі й для подальших наукових розвідок досліджуваної проблематики. В дисертації дане положення віднайшло достойне своє обґрунтування (для кращого розуміння, автор наочно відобразив запропоновану класифікацію у вигляді схеми), втім, дисертант абсолютно несправедливо чомусь залишив цю класифікацію публічних закупівель поза положеннями наукової новизни результатів дослідження, хоча вона цілком заслуговує на те, щоб вважатись такою. Ніяким чином не піддаючи сумніву обґрунтованість запропонованої класифікації вітчизняних публічних закупівель, слід звернути увагу автора на наступне. *По-перше*, привертає увагу певна невідповідність запропонованих автором рівнів публічних закупівель з рівнями розпорядників бюджетних коштів в розумінні ст. 22 Бюджетного кодексу України. За ідеєю автора виходить, що головні розпорядники бюджетних коштів здійснюють закупівлі на усіх рівнях (національному, регіональному та місцевому), але постає цілком логічне питання, на якому рівні здійснюють закупівлі розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня і одержувачі бюджетних коштів, особливо ті, сфера діяльності яких стосується загальнодержавного рівня (наприклад, ті самі Інститут економіко-правових досліджень НАН України та Національний університет «Одеська юридична академія» МОН України за своїм статусом головними розпорядниками бюджетних коштів не являються, однак при цьому їх діяльність відповідно до установчих документів розповсюджується на загальнодержавний рівень). *По-друге*, чи не здається автору, що подібна класифікація публічних закупівель за рівнями їх здійснення більше підходить державам з федеративною формою устрою (наприклад, Російська Федерація, Німеччина, Австралія)? Виходячи з наведених міркувань і загальної теорії держави, а також беручи до уваги засади організації вітчизняної бюджетної системи, слід застерегти автора, що запропонований поділ на рівні не дуже вписується в умови унітарної форми державного устрою, яка характерна для нашої країни. Однак висловлене зауваження не націлене на спростування сформульованого автором висновку, а являється лише дискусією і може бути використане для подальшого удосконалення цієї класифікації.

2. Досліджуючи принципи здійснення публічних закупівель (підрозділ 1.3), дисертант влучно зауважує, що *«законодавство України встановлює засади здійснення конкретної процедури публічної закупівлі, проте відсутні принципи побудови системи публічних закупівель»* (стор. 59-60 дисертації), а також те, що *«наразі у юридичній доктрині (українській, російській та іншій) відсутні уніфіковані принципи здійснення публічних закупівель»* (стор. 63 дисертації). Дійсно, і профільним законодавством України в усі часи, і на

рівні наукових розвідок розглядалися виключно принципи організації та здійснення кожної конкретної закупівельної операції, при цьому поза увагою і законодавця, і наукової спільноти залишалися інституційні (основоположні або засадничі, так би мовити) основи системи публічних закупівель. Автором зроблено в достатній мірі вдалу спробу заповнення цієї прогалини, однак в контексті вищенаведеного не є очевидним, до якої групи принципів має бути віднесено *професійність (фаховість)*. Загалом, пропозиція щодо закріплення цього принципу виглядає недостатньо обґрунтованою і потребує додаткового уточнення, особливо в частині закріплення його на рівні ст. 3 Закону України «Про публічні закупівлі» (стор. 89 дисертації, стор. 12 автореферату) з огляду на широко висловлювані ідеї професіоналізації ринку публічних закупівель, а також уже передбачену у ст. 11 Закону України «Про публічні закупівлі» можливість організації та проведення процедур закупівель уповноваженою особою (особами) замовника. З наведеного також не є очевидним, що дасть окреме закріплення на рівні ст. 3 спеціального закону такого принципу як *професійність (фаховість)*, який це матиме позитивний ефект в цілому для вітчизняної системи публічних закупівель та яка від того буде практична користь для замовників і потенційних учасників ринку публічних закупівель.

3. В контексті досліджуваних автором принципів здійснення публічних закупівель заслуговує уваги висловлена ідея *«теоретичного обґрунтування законодавчого закріплення планування, як принципу публічних закупівель»* (стор. 89 дисертації та стор. 4, 7, 12 автореферату). Будучи прибічником тези про те, що план лежить в основі будь-якого явища, усіляко обстоюючи ідею, що будь-який процес (а особливо, закупівельний) неможливий без належного планування, а також відзначаючи важливість планування в умовах системи ринкових відносин, слід відмітити, що дисертант дотримується правильного шляху, його висновок представляється цілком обґрунтованим і послідовним. Однак, чому планування, за визначенням автора, є принципом? Планування являє собою процес, в контексті публічних закупівель (та й у цілому, в теорії менеджменту, в економічній теорії) науковцями зазвичай розглядається як певний етап, стадія закупівлі, якій притаманні особливі стадійно-процедурні характеристики. Навіть висновок самого дисертанта про те, що закріплення планування на рівні профільного закону *«дозволить здійснювати планування публічних закупівель на державному, регіональному та місцевому рівнях (через розробку державної, регіональних та місцевих програм публічних закупівель)»* підтверджує те, що планування – аж ніяк не принцип публічних закупівель, а скоріше їх передумова і найперший початковий етап. Відтак, даний висновок дисертанта потребує додаткового обґрунтування, тим паче, що аналогічне розуміння сутності планування застосував і законодавець, на

що вказує навіть сама назва ст. 4 «Планування закупівель та інші передумови здійснення процедур закупівель» Закону України «Про публічні закупівлі».

4. Заслуговує підтримки теза про те, що *«громадський контроль у сфері публічних закупівель підсилює довіру громадян до зазначених процедур, а також сприяє усвідомленню громадянами можливості впливу на реалізацію державної політики»* (стор. 159 дисертації). При цьому, дещо суперечливими виглядають пропозиції автора по внесенню доповнень до законодавчих актів в частині посилення громадського контролю. Зокрема, автором пропонується доповнити ст. 9 Закону України «Про публічні закупівлі» нормою *«З метою залучення громадськості до реалізації державної політики у сфері публічних закупівель, проведення громадського обговорення Уповноважений орган створює консультативно-дорадчий орган, у вигляді експертної ради»*, а ст. 26 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» положенням *«З метою експертного та наукового супроводу діяльності Постійно діючої адміністративної колегії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель створюється Науково-експертна громадська рада»*. Варто зауважити, що дисертант певним чином дещо змішує поняття *громадського контролю у сфері публічних закупівель* (який, за приписами ст. 3 Закону України «Про публічні закупівлі» забезпечується відкритістю та прозорістю на всіх стадіях закупівель, та згідно ст. 11 Закону України «Про публічні закупівлі» забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до цього закону, до аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель) з *експертним (фаховим, науковим) обговоренням* проблем у сфері публічних закупівель, пошуком можливих шляхів їх розв'язання, а також визначення за результатами такого обговорення перспективних напрямів реформування публічних закупівель і відповідного спеціального законодавства. І якщо громадський контроль може здійснювати будь-яка особа (дані електронної системи ProZorro перебувають у відкритому доступі), то вирішення долі системи публічних закупівель, з огляду на її вкрай важливість для економіки і держави в цілому, очевидно слід довіряти виключно спеціалістам. Тим паче, що дисертанту відомий не завжди позитивний досвід нашої країни із залучення громадськості до участі у реформуванні системи публічних закупівель, що підтверджується його ж тезою про те, що *«державна досить тривалий час знаходилась у пошуку нових форм оскарження процедур публічних закупівель. Слід підкреслити, що були досить невдалі спроби, як-то наділення окремих інституцій, у тому числі*

громадських, повноваженнями щодо оскарження дій чи бездіяльності окремих замовників» (стор. 159 дисертації). Вірогідно, тут мається на увазі досвід сумнозвісної Тендерної палати України. До того ж, автор досить влучно наводить й інші думки з цього приводу, зокрема *«Необмежений громадський контроль за публічними закупівлями може мати наслідком використання «громадської думки» в інтересах окремих суб'єктів господарювання, що загрожує спотворенню результатів процедури закупівлі»* (стор. 158 дисертації). Повною мірою підтримуючи наведену тезу, представляється, що реформування спеціального законодавства у цій частині має здійснюватись більш обережно, а авторські пропозиції стосовно внесення відповідних доповнень до законодавчих актів мають бути більш виваженими і потребують доопрацювання.

5. Вивчаючи перспективні напрями вдосконалення організації публічних закупівель на регіональному та місцевому рівнях (підрозділ 3.2), дисертант вносить пропозицію створити та уповноважити Адміністративні органи з питань публічних закупівель здійснювати закупівлі на рівні адміністративно-територіальних одиниць, а саме: Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст (стор. 197 дисертації та стор. 4, 10-11, 14 автореферату). В цілому погоджуючись із даною пропозицією дисертанта, варто зауважити, що не повною мірою однозначно вирішуються питання по співвідношенню запропонованої конструкції *«Адміністративного органу з питань публічних закупівель»* з упорядкованими чинною редакцією Закону України «Про публічні закупівлі» конструкціями *централізованої закупівельної організації, тендерного комітету та уповноваженої особи замовника*. Зміст положень дисертації про *«Адміністративний орган з питань публічних закупівель»* дає підстави вважати, що цей орган здійснюватиме функції, які наразі характерні для тендерного комітету (ст. 11 Закону України «Про публічні закупівлі»), втім далі дисертант і сам на цьому наголошує (стор. 200 дисертації), а також зауважує, що вони *«набувають статусу централізованої закупівельної організації відповідної адміністративно-територіальної одиниці»*. Якщо тендерні комітети замовників будуть ліквідовані (стор. 11 автореферату), а замовники, у свою чергу, зобов'язані будуть укладати договори на закупівлю із переможцями торгів, яких за них визначатиме *«Адміністративний орган з питань публічних закупівель»*, то одразу постає низка проблемних питань, зокрема, як діяти у випадку незгоди замовника з порядком і результатами розгляду та оцінки *«Адміністративним органом з питань публічних закупівель»* тендерних пропозицій, відхилення ним тендерних пропозицій, відміни торгів чи визнання їх такими, що не відбулися. Матиме місце дуже неоднозначна ситуація, коли *«Адміністративний орган з питань публічних закупівель»* з тих чи інших причин скасував торги, а з реальними проблемами

відсутності товарів, робіт і послуг стикнуться звичайні замовники (особливо відчутною проблема стане у тому випадку, коли предметом закупівлі будуть продукти харчування чи ліки). Інша і не менш цікава ситуація матиме місце у випадку, коли *«Адміністративний орган з питань публічних закупівель»*, не знаючись на специфіці товарів (наприклад, будівельних матеріалів чи якогось високотехнологічного обладнання), придбає для замовника товари, які не відповідатимуть його потребам, але замовник при цьому буде зобов'язаний укласти договір про закупівлю та у подальшому профінансувати поставку непотрібних товарів. Крім того, є вразливим та потребує свого детального опрацювання питання щодо розподілу ризиків і відповідальності у разі визнання договору про закупівлю недійсним в порядку ст. 37 Закону України *«Про публічні закупівлі»*, в тому числі й у випадку, коли визнання договору недійсним сталося з вини *«Адміністративного органу з питань публічних закупівель»*, а не з вини замовника, але при цьому з правовими наслідками визнання договору недійсним стикнеться замовник. Усі згадані вище аспекти мають бути продумані до того, як правова конструкція *«Адміністративного органу з питань публічних закупівель»* віднайде своє закріплення у чинному законодавстві.

Загальний висновок по дисертації. Вищезазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, оскільки вони носять дискусійний або уточнюючий характер.

Дисертація *«Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель»* підготовлена Антоном Олександровичем Сошниковим на високому теоретичному та методологічному рівні, самостійно, являє собою комплексне наукове дослідження проблематики господарсько-правового регулювання відносин у сфері публічних закупівель. Пропозиції та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, мають практичне значення для подальшого вдосконалення чинного законодавства.

В авторефераті і публікаціях А.О. Сошникова відображено основні положення дисертації. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дисертаційне дослідження А.О. Сошникова *«Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель»* є завершеною науковою роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання – розробку теоретичних положень правового регулювання порядку здійснення публічних закупівель з метою забезпечення його відповідності змінам економічних та правових умов здійснення господарської діяльності, в тому числі, пов'язаних з ратифікацією Україною Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом.

Дисертація «Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель» в повній мірі відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а вищенаведене, в свою чергу, дає усі підстави стверджувати, що її автор – Сошников Антон Олександрович заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент

**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська
юридична академія» МОН України**

Я.В. Петруненко

Підпис кандидата юридичних наук, доцента,
доцента кафедри господарського права і процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія» МОН України
засвідчую.

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Одеська юридична академія» МОН України,
доктор юридичних наук, професор

Г.О. Ульянова